

ובכך, מותר עתה לפרסם בישראל, כי מאחורי הכינוי העסק הביש הסתתרו החבלות הישעיות ב-1954 במצרים רשת המודיעין הישראלית.

העיתון הראשון שפרסם זאת היה העולם הזה של השבוע שעבר. האם פירוש הדבר שרק שבוע שעבר נודע לנו, לפתע, הסוד. אם הניח קורא ותיק של העולם הזה ברור לך שהסוד היה ידוע לנו מומן, וכי רק הוראות הצנזורה שחלו על הנושא כולו - מנעו את פרסומו.

סוד העסק הביש גם לא היה סוד הידוע רק לעורכי העולם הזה. אפשר לומר, בביטחון, כי כמה מאות אנשים בארץ ידעו מהו העסק הביש, וביניהם עיתונאים רבים. אבל באותו ביטחון אפשר לקבוע, כי רק מתי מספר ידעו את כל נטליו הפרשה. לא רק הפרטים המיבצעיים של העסק הביש עצמו, אלא כל הקנוניות והתחבולות, שהתפתחו למה שקרוי עתה, בהיסטוריה הפוליטית של ישראל, בשם פרשת לבון.

עוד בימים בהם הוכרע גורלו של פינחס לבון, והוא נאלץ להתפטר ממשרת הביטחון, ידעו עורכי העולם הזה פרטים על המתרחש מאחרי הקלעים. במידה שהדבר ניתן, גם פירסמו רמזים על כך. ואז, בספטמבר 1960, התפוצצה השערוריה בריה בגלוי, ופינחס לבון דרש פומבית כי שמו יטוהר וכי אותם שהרכיבו עליו את העלילה של מתן הוראה לבצע את החבלות - ייחקרו ויבואו על עונשם.

באותו שבוע עצמו (העולם הזה 1201) ניסו לקרוע את מסך ההעלמה, ולספק לקורא את המפתח לפרשה כולה. היה ברור, כי פרשת לבון תהווה מינה בחיים הפוליטיים בארץ, ורצינו שקוראנו ידעו על מה טוער היוזמות. אז לא הומצא עדיין הכינוי העסק הביש על ידי דויד בן-גוריון, ולאיש כימעט לא היה מושג מהו המעשה הנורא, בו הואשם פינחס לבון בעת היותו שר הביטחון.

סמכנו על חוש קוראנו, וסיפקנו להם בצורה עקיפה את הסיפור המלא. לצד ידיעה על דרישת הטיהור של לבון, פירסמנו מיט גרת גדולה, תחת הכותרת: "איפה הם היום - שש שנים אחרי משפטם, חוזרים נאשמי

שהכריעה את גורלו של לבון, על קנוניות ורמאויות מאחרי גבו של שר הביטחון, שלא היה רצוי על הרמטכ"ל (משה דיין) והמנכ"ל (שמעון פרס).

הקואליציה התפצלה. מפא"י עצמה ניקר רעה לשניים. הממשלה התפטרה. דויד בן-גוריון עלה על הדרך שהובילה לבסוף להקמת רפ"י ולהליכתו אל המידבר הפוליטי. היה ברור, כי ההתרחשויות הסוערות האלה שינו את מהלך ההיסטוריה של המדינה. כעיתונאים, ראינו את עצמנו חייבים לדווח עליהן באופן שוטף, לנסות ולהבהיר ככל האפשר את הרקע הכללי של המאורעות האקטואליים. אבל דווקא כעיתונאים עמד בפנינו מיכשול רציני: הצנזורה, שמעודה לא פעלה בחומרה כואת. יכולנו לספר הרבה - אבל לא הכל.

ואז צצה המחשבה, שבמקום שהעיתונאי מוגבל - שם דרוש סופר. הרעיון המעשי גובש בשיחה עם אחד מידידי המערכת, שהיה מקורב מאוד לפרשה הגדולה. וכך נולדה פרשת אלכסיס.

ב-25 במרץ 1964 (העולם הזה 1385) הפתחו קוראי השבועון המסויים למראה תופעה בלתי רגילה בשבועון המוקדש כולו לחדשות: יצירה ספרותית, פרי עטו של סופר זר.

שם היצירה היה פרשת אלכסיס, מאת הסופר היווני "קוסטאניקאזאנאקיס". וב"כ ראשה התנוססה הודעה בולטת: "כל דמיון בין הדמויות והמאורעות בספר זה לבין דמויות ומאורעות במציאות, מיקרי בהחלט". שישה עמודים יקרים הוקדשו לסיפור הדמיוני, והוא נימשך על פני מספר של עמודים בגליון שאחרי זה. סופר בו על פרק במלחמת-הצלבנים בין תורכיה ליוון, על רקע מלחמת-קפריסין.

סופר על רשת-ריגול, שהוקמה על-ידי המודיעין היווני מבין אורחים תורכיים ממוצא יווני, החיים באיזמיר ואיסטנבול. הרשת פעלה שלוש שנים, ביעילות, עד שלפתע קיבלה הוראה לבצע שורה של פעולות חבלה. ראשיה הרשת במקום, רופא צעיר בשם ד"ר סטאברוס, שעבד בכתיבה-חוליים היווני באיזמיר, מחא על כך. הוא היה סבור, כי אסור לסכן רשת-מודיעין בביצוע

"פרשת אלכסיס": חברת-הרשת היפה מנסה להתאבד בכלא *

המתרת הציונית בקאהיר לחדשות - טוכי ניו של ג'ון דארלינג.

ובכתבה: הסיפור המלא של המיבצע האומלל וחסר-האחריות, בליחיות תצלומי גיבוריו ובתי-המשפט ומחוצה לו. מובן שחוץ מהרמז שהיה כולו בפירסום שני העניינים זה בצד זה - לא יכולנו לומר שיש קשר ביניהם.

פרשת לבון הפתעפה. המיתוס של עסקי מערכת-הביטחון ניקרע לגזרים. התגלו פרטים מחרידים על זיוף מיסמכים בדריגים הגבוהים ביותר של מערכת זו, על הרדת קצין לדעות שקר בפני ועדת-חקירה סודית,

* הציונים צוריו בשעתו על-ידי שלמה שווארץ לפי הנחיות מדויקות של המערכת.

אנשי-מודיעין - ג'ורג'ו, ראשי-אגף המודיעין; קוסטא, ראשי-המודיעין בחו"ל; ניקוס ("מיסטר סטון"), שליח-המודיעין בתורכיה; "דימטריוס" המצולק, מייסד הרשת באיזמיר. אנשי-הרשת באיזמיר: ד"ר סטאברוס, מרכז-הקבוצה; ריקה מאנולאקיס, המקשרת, אלופת-ספורט ונערת-זוהר.

זאוסוף בה שאלכסיס, שר-הביטחון, נתן את ההוראה. קרא למזכירה. במילים פשוטות הסביר את כוונתו. תוך כמה דקות היה המיטת מוכן: שורה אחת נמחקה, ועליה הוסיפה המזכירה שורה אחרת. לא הייתי מכניס לזה בחורה, חשב קוסטא... "בעצם", אמר בקול, "למה

"פרשת אלכסיס": השוטר תופס את החבלן פתח הקולנוע *

לנו כל העניין? מה יכול לקרות לנו אם ננלה את האמת? הרי לא פעלנו לטובת עצמנו. במקרה הגרוע יוכלו לטעון ששינינו.

ג'ורג'ו הביט בו ברחמנות. איש טוב, אבל בלי חוש פוליטי. "שמע, ידיר, אם יתלנה העסק הזה, אנחנו גמורים. לא רק אנחנו שינינו - כל השרות. אנחנו מוקפים אויבים. בתוך השרות עצמו ישנם אנשים האורבים לנו והמוכנים לרשת את מקומנו. בחוץ יש שרות-הביטחון, המחכה לכישלון שלנו כדי לרפוק את המודיעין. הגינני רוצה זמן לבלוע את המודיעין, ויש לו התמיכה של פאפאדופולו הזקן" הגינני היה ראשי-שרות-הביטחון. "יהרסו כל מה שעשינו".

... "אבל זה לא העיקר, הוסיף ג'ורג'ו. "העיקר הוא הצד הפוליטי יש מלחמה בין השר ובין הרמטכ"ל ומנהל-המשרד. בינתיים אנחנו חזקים. אצלם הלפנים הם בידיו של סיפאקאס. זאת אומרת, בידו של סיפאקאס. גם קוסטא צחק, למרות שלא אהב בדיחות על חשבון מומו של הגנרל. "פאפאדופולו הזקן תומך בו. והזקן הוא עדיין הבוס האמיתי, למרות שהוא יושב בחוזה שלו. אבל אם יתפוצץ העסק הזה, יהיה אלכסיס על הסוס. הוא יוכל לטלף את סיפאקאס, הוא יוכל לטלף את אנדריאס, מנהל-המשרד. אפילו לנמור את הזקן. וזה יהיה אסון".

בעצם, יכולתי לצטט את כל הסיפור של קאזאנאקיס. כל שורה בו מרתקת ומחייבת השואה למציאות. אסתפק בהמלצה: שתשוב בעצמך ותקרא את שני ההמשכים של פרשת אלכסיס. אני מקוה שאתה שומר על הגליונות הישנים, או שאתה מכיר מי ששומר עליהם. כי במינהלת העולם הזה לא נותר אף גליון אחד מאלה שבהם פורסמה פרשת אלכסיס. הם אולו עוד באותם שבועיים עד האחרון.

הן, כן. בודאי מעניין אותך לדעת מיהו קוסטאניקאזאנאקיס? זהו שם שהמציא אורי אבנרי, אשר כתב את פרשת אלכסיס בהסתמך על הפרטים הסודיים הרבים שנאספו על-ידי מערכת העולם הזה מסביב לעסק הביש ול-פרשת לבון. אין לו שום קשר עם ניקוס קאזאנאקיס, בעל זורבה היווני.

איש בן

* שם הסרט, האדם השלישי - רמז לאחד מגיבורי-הפרשה.